
Ivan Macut
ZAHTJEVI UPUĆENI SVEĆENICIMA ZA ZAŠTITU OBITELJI I
PROMICANJE TRADICIONALNIH CRKVENO-MORALNIH VREDNOTA
Prema Instrumentum Laboris za III. Izvanrednu
generalnu skupštinu Biskupske sinode

UDK:254.1/.4
(265.5+316.356.2):25

Stručni znanstveni rad
Primljeno 10/2014.

307
Služba Božja 3/4 114.

Sažetak

Ovaj smo rad podijelili na dva dijela. U prvom dijelu pod naslovom „Kritika i zahtjevi upućeni svećenicima“ posvetili smo se kritici i određenim zahtjevima, koji su upućeni svećenicima, i pastoralnim djelatnicima u cjelini, a proizlaze iz pristiglih odgovora te prijedloga s obzirom na obiteljsku problematiku kao takvu te zaštitu temeljnih obiteljskih i crkvenih vrijednosti s obzirom na obitelj i njezinu opstojnost u današnjem svijetu sabranima u Instrumentum Laboris. Problematiku možemo svrstati okvirno na sljedeći način: a) potreba bolje pripreme za homilije; b) nedovoljno poznavanje crkvenih dokumenata; c) nedovoljno poznavanje problematike seksualnosti, reguliranje plodnosti i prokreacije te neslaganje s učenjem Crkve; d) skandali u Crkvi (pedofilija, neprikladni moralni život, bogatstvo); e) nepoštovanje crkvenih propisa s obzirom na podjelu sakramenata rastavljenima i ponovno civilno vjenčanima.

Drugi dio naslovljen je “Analiza zahtjeva i produbljivanje tematike”. U ovom smo poglavlju produbili pogled na pitanja koja proizlaze iz Instrumentum Laboris, a što bi, vjerujemo, moglo poboljšati pastoralno djelovanje i ulogu svećenika s obzirom na problematiku s kojom se u ovom radu bavimo. Na koncu, zaključak je kako je mnogo toga što danas ugrožava obitelj te su svećenici pozvani biti oni koji će propovijedanjem riječi Božje, zastupanjem ispravnoga crkvenoga moralnog učenja te svojim moralnim životom štiti obitelj kao takvu i tradicionalno obiteljske i crkvene vrednote kako bi se i u današnje vrijeme, a koje nije naklonjeno obitelji, obiteljskom životu i crkvenom moralnom učenju, očuvale vrednote koje Crkva zastupa.

Ključne riječi: *Instrumentum Laboris*; III. izvanredna biskupska sinoda; obitelj; svećenik; moralno učenje; tradicija.

UVODNE NAPOMENE

Dana 8. listopada 2013. god. papa Franjo od 5. do 19. listopada 2014. god. sazvaio je III. Izvanrednu generalnu skupštinu Biskupske sinode¹ koja će se odvijati pod radnim naslovom: *Pastoralni izazovi obitelji u kontekstu evangelizacije*. Generalno tajništvo Sinode napravilo je *Pripremni dokument* koji je potom poslan biskupijama, biskupskim konferencijama, fakultetima, itd. kako bi prikupili odgovore na postavljena pitanja. Izvanredna generalna skupština, kako to kaže i sami uvodnik u radni dokument *Instrumentum Laboris*, a koji je potpisao 24. lipnja 2014. god. Lorenzo kard. Baldisseri, generalni tajnik biskupske sinode, prema želji pape Franje odvijat će se u dvije međusobno povezane faze. Prva faza obuhvaća primanje odgovora te će sinodalni Oci procijeniti i svrstati pristigle odgovore, svjedočanstva i poticaje partikularnih crkava. Sljedeće, tj. 2015. god., redovita Generalna skupština, u većini sastavljena od biskupa, raditi će i razmišljati o temama i odgovorima, a koji su u ovom radnom dokumentu predstavljeni i sistematizirani.

Radni dokument *Instrumentum Laboris*² nastao je na temelju odgovora koji su pristigli na upitnik koji je sadržan u *Pripravnom dokumentu*, a javno je objavljen u studenome 2013. god. Pitanja su postavljena u osam različitih tematskih jedinica, a odnose se na obitelj. Teme su sljedeće: 1. *Nauk o obitelji u Svetom pismu i crkvenom učiteljstvu*; 2. *Brak prema prirodnom zakonu*; 3. *Pastoralna briga za obitelji u evangelizaciji*; 4. *Pastoralna skrb u trenucima bračnih poteškoća*; 5. *Istospolne zajednice*; 6. *Odgoj djece u izvanbračnoj zajednici*; 7. *Otvorenost*

---

¹ Zakonik Kanonskog prava biskupsku sinodu definira sljedećim riječima: "Biskupska sinoda skupština je biskupa izabranih s različitih krajeva svijeta, koji se sastaju u određena vremena da bi promicali usku povezanost između rimskog prvosvećenika i biskupa i da bi rimskom prvosvećeniku savjetima pružili pomoć u čuvanju i rastu vjere i ćudoređa, u obdržavanju i učvršćivanju duhovne stege, i da bi proučavali pitanja koja se odnose na djelovanje Crkve u svijetu" (Kan 342).

² Dokument smo preuzeli sa službenih vatikanskih internetskih stranica: http://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20140626_instrumentum-laboris-familia_it.html

vjenčanih supružnika životu; 8. Veza između obitelji i osobe; te, na koncu, Ostalo: izazovi i prijedlozi.

Studirajući ovaj radni dokument, postalo nam je vrlo brzo jasno kako iz pristiglih i u ovom dokumentu sabranih odgovora, postoji određena kritika, upozorenje i zahtjevi upućeni svećenicima s obzirom na njihovu odgovornost u vezi sa samim pastoralom obitelji i odgovora i doprinosa koji se od njih očekuju u današnjem svijetu koji nikako nije naklonjen obitelji i obiteljskim vrednotama. Stoga, u ovom radu želimo ponajprije prikazati koje su to problematične točke, a na koje ovaj radni dokument upućuje, te ponuditi poneki konkretni odgovor na postavljena pitanja i izazove.

1. KRITIKA I ZAHTJEVI UPUĆENA SVEĆENICIMA

U prvom poglavlju pozornost ćemo posvetiti kritici i određenim zahtjevima koji su upućeni svećenicima, i pastoralnim djelatnicima u cjelini, a koji proizlaze iz pristiglih odgovora te prijedloga, kada je riječ o obiteljskoj problematici kao takvoj te zaštitu temeljnih obiteljskih i crkvenih vrednota s obzirom na obitelj i njezinu opstojnost u današnjem svijetu. Svakako, odmah se može reći kako pristigli odgovori i prijedlozi prepoznaju i daju veliku važnost svećenicima i njihovoj ulozi u očuvanju i promicanju te zaštiti obitelji kao takve te tradicionalnih vrednota, koje Katolička Crkva u svom učenju i zastupa i propovijeda.

1.1. Poznavanje Svetoga pisma u obiteljima

Prvi dio radnog dokumenta nosi naslov: *Prenijeti evanđelje obitelji danas* te je podijeljeno u 4 poglavlja. Drugo poglavlje nosi naslov: *Poznavanje i recepcija Svetoga pisma i dokumenata Crkve o braku i obitelji*. U ovom se poglavlju raspravlja o tome u kojoj su mjeri Sveto pismo te dokumenti Crkve prisutni u obiteljima te koliko su s njihovim sadržajem obitelji uopće i upoznate. Što se tiče poznavanja Svetoga pisma, *Instrumentum Laboris* priznaje kako je danas stanje bolje nego prije. Ipak, ima još mnogo prostora za napredak jer iz pristiglih odgovora vidi se kako postoji želja da vjernici još bolje poznaju Sveto pismo.³

³ Usp. *Instrumentum Laboris*, br. 9.

U ovom kontekstu *Instrumentum Laboris* podsjeća na riječi pape Franje iz Apostolske pobudnice *Evangelii gaudium* (br. 135-144)⁴ u kojoj papa snažno inzistira, s jedne strane, na potrebi ozbiljne pripreve i formacije klera te, s druge strane, na kvaliteti homilija. *Instrumentum Laboris* nastavlja kako je upravo homilija privilegirani instrument u kojem se može vjernicima predstaviti Sveto pismo i to pod ekleziološkim i egzistencijalnim vidom. Ako je propovijed dobro pripremljena, Božji je narod stavljen u mogućnost da upozna ljepotu Riječi. Osim homilije, dokument govori i o potrebi postojanja u župama i biskupijama određenih tečajeva koji bi pomogli vjernicima da Pismo shvate na ispravan način. Na koncu, *Instrumentum Laboris* ne inzistira na umnožavanju pastoralnih aktivnosti, nego da cjelokupni pastoral obitelji bude prožet Svetim pismom.⁵

1.2. Poznavanje službenih dokumenata Crkve

Kada je riječ o poznavanju saborskih i postsaborskih dokumenata Učiteljstva Crkve o obitelji od vjernika laika, čini se, kako ističe *Instrumentum Laboris*, ona je vrlo slaba. Dokumenti vjernicima laicima o obitelji ili uopće nisu ni poznati ili ih se smatra "ekskluzivnim" stvarnostima. Na koncu, vjernici ističu i zahtjevnost studiranja tih crkvenih dokumenata bez dovoljne teološke izobrazbe i pripreve.⁶

U broju 12 govori se o potrebi svećenika i službenika koji su dovoljno pripremljeni za tu odgovornu i važnu službu. Naime, poneki je odgovor istaknuo kako prema nekim vjernicima, ni svećenici ne poznaju dovoljno niti dubinski problematiku ženidba-obitelj samih dokumenata Crkve niti imaju mogućnost razviti ovu problematiku. Poneki odgovor ističe kako se svećenici osjećaju nedorasli i nedovoljno pripremljeni kako bi se bavili problematikom seksualnosti, plodnosti i prokreacije i zato se često i ne žele suočavati s ovim temama. U pojedinim odgovorima, nadalje, nalazi se i nezadovoljstvo u odnosu nekih svećenika koji

---

⁴ Započinjući svoj govor o homiliji, papa Franjo vrlo iskreno kaže kako postoje mnoge pritužbe na samu homiliju te ne smijemo zatvarati oči pred tom činjenicom. Osim toga, vjernici pridaju homiliji jako značajnu ulogu te mnogi od njih, s jedne strane, trpe slušajući homilije, te, s druge strane, trpe i svećenici propovijedajući. Žalostno je, ali je tako, zaključuje papa Franjo. Usp. Papa Franjo, *Evangelii Gaudium – Radost Evanđelja*, KS, Zagreb, 2013., br. 135.

⁵ Usp. *Instrumentum Laboris*, br. 10.

⁶ Usp. *Instrumentum Laboris*, br. 11.

se pokazuju indiferentnima na pojedina moralna učenja te se nalaze u neslaganju s učenjem Crkve, a što dovodi do zbunjenosti kod Božjeg naroda. Upravo zbog toga, traži se da sami svećenici budu više pripremljeni i odgovorni u objašnjavanju riječi Božje i u predstavljanju dokumenata Crkve kada je riječ o braku i obitelji.⁷

1.3. Nužnost pronalaska novih načina prenošenja učenja Crkve

Na kraju drugog poglavlja govori se o nužnosti pronalaska novih načina kako bi se moglo učinkovitije prenijeti učenje Crkve o braku i obitelji. Ističe se, nadalje, i nužnost formacije pastoralnih djelatnika koji će biti u stanju prenijeti kršćansku poruku na način prikladan kulturi u kojoj žive i djeluju.⁸

Nadalje, u broju 19 govori se o tome da se kateheza o braku i obitelji ne smije svesti samo na neposrednu pripremu mladenaca za ženidbu, nego je potrebno jedno dinamično vodstvo koje će preko različitih svjedoka pokazati svu ljepotu Evanđelja i dokumenata Učiteljstva Crkve o obitelji. Stoga, puno prije nego što se odluče za brak, mladi imaju potrebu i treba im pomoći da upoznaju ono što Crkva uči i objasniti im razloge toga učenja.⁹ Uz ovo već rečeno, u broju 49 nastavlja se govor o nužnosti jednoga obiteljskog pastora koji ima za cilj trajnu i sustavnu formaciju o vrijednosti braka kao poziva i o otkriću roditeljstva kao dara. Pratlja mladencima ne bi se smjela svesti samo na pripremu za brak. Ističe se potreba jedne trajne i utemeljene formacije: biblijska, teološka, duhovna, ljudska i egzistencijalna. Kateheze bi trebale biti međugeneracijske te bi roditelji mladenaca trebali, također, biti uključeni u taj proces.¹⁰

1.4. Nužnost pripreme svećenika za pastoral obitelji u posebnim prilikama

Treći dio dokumenta nosi naslov *Pastoral obitelji u odnosu na nove izazove*. Odmah u prvom poglavlju govori se o pastoralu obitelji i o ponekim prijedlozima. Ističe se odgovornost sveće-

⁷ Usp. *Instrumentum Laboris*, br. 12.

⁸ Usp. *Instrumentum Laboris*, br. 17.

⁹ Usp. *Instrumentum Laboris*, br. 19.

¹⁰ Usp. *Instrumentum Laboris*, br. 49.

nika s obzirom na vodstvo pastorala obitelji u odnosu na različite karizme i službe u crkvenoj zajednici. Pozitivna iskustva dolaze jedino kada imamo sinergiju između svih ovih dijelova pastorala.¹¹ Nadalje, govori se o važnost da svećenici u posebnim okolnostima kao što su mješovite ženidbe, trebaju posvetiti posebnu pozornost i brigu te se ističe nužnost obrazovanja i pripreme svećenika kako bi mogli adekvatno pratiti ove brakove.¹²

1.5. Skandali u Crkvi

U broju 75 navode se seksualni skandali u Crkvi, na poseban način pedofilija, ali, također, i negativna iskustva s klerom i nekim drugim osobama usko vezanima uz Crkvu. Na poseban se način spominju Sjeverna Amerika i Europa gdje se osjetio znatan gubitak povjerenja vjernika u Crkvu kao instituciju i svećenike te moralnog kredibiliteta Crkve kao takve upravo zbog seksualnih skandala koji su nedavno otkriveni. Na ovo se, nadalje, dodaje i ponekad vrlo bogati stil života svećenika kao i nedosljednost između onoga što uče i propovijedaju te onoga što sami žive i svojim životom drugima svjedoče.¹³

1.6. Pristup sakramentima rastavljenih i ponovno oženjenih

Poznat je stav Katoličke Crkve kako oni koji su se rastavili i stupili u ponovni civilni brak, nemaju pristup sakramentima. *Instrumentum Laboris* podsjeća kako mnogo osoba nema uopće svijesti da živi u nedopuštenoj situaciji, te kako do svijesti da žive u jednom neredovitom i nedopuštenom stanju dolaze tek kada žele biti kumovi kod sakramenata krštenja i svete potvrde.¹⁴ Međutim, kada je riječ o pristupu svećenika kada se susretnu s ovim konkretnim i ponekad vrlo teškim i neugodnim problemom da netko tko želi biti kum, ali to zbog svog načina života ne može biti, *Instrumentum Laboris* prema pristiglim odgovorima kaže da u Europi, ali i u Latinskoj Americi i Aziji, prevladava tendencija da se situacija riješi preko svećenika za kojega znaju da će odgovoriti na njihov zahtjev i popustiti, iako znaju da

---

¹¹ Usp. *Instrumentum Laboris*, br. 50.

¹² Usp. *Instrumentum Laboris*, br. 56.

¹³ Usp. *Instrumentum Laboris*, br. 75.

¹⁴ Usp. *Instrumentum Laboris*, br. 89.

po propisima Crkve to ne bi smio učiniti. U Europi i Latinskoj Americi, postoje različiti načini pristupa ovoj problematici od dušobrižnika pa da se ponekad vjernici i udaljuju od Crkve te prelaze u druge kršćanske konfesije.¹⁵

1.7. *Obnovljeni govor i formacija svećenika o moralnim pitanjima*

Govoreći o jednom obnovljenom govoru, a o čemu se osjeća potreba među vjernicima te, također, o iznošenju i obrazlaganju učenja o pitanjima poput prirodne regulacije plodnosti, potrebno je uključiti i stručnjake bilo s medicinskog bilo s pastoralnog područja. Upravo to je razlog zašto se naglašava potreba i suradnja sa sveučilišnim centrima koji se bave tim područjima. Nadalje, kada je riječ o svećenicima, osjeća se potreba da se u formaciju budućih svećenika u sjemeništima i bogoslovijama ovoj tematici posveti više vremena jer se događa da su svećenici nedovoljno pripremljeni za suočavanje s ovim temama te zbog toga daju netočne i zbunjujuće informacije.¹⁶

Što se tiče same podjele sakramenata, a na poseban način sakramenta pokore i pomirenja, s obzirom na problematiku otvorenosti životu, postoje bračni parovi koji upotrebu kontracepcijskih sredstava ne smatraju grijehom te idu na pričest, a da ne ispovijedaju taj grijeh. Osim toga, pobačaj se smatra iznimno teškim grijehom koji uvijek ostaje materija za sakrament pokore i pomirenja. Odgovori koji su pristigli pokazuju kako pastoralna praksa svećenika u odnosu na ovu temu ide od toga da pojedini svećenici pokazuju shvaćanje i prate osobe u tim situacijama, do toga da su beskompromisni ili, naprotiv, previše popustljivi. Potrebno je stoga preispitati formaciju svećenika s obzirom na ove aspekte pastorala.¹⁷

2. ANALIZA I PRODUBLJIVANJE TEMATIKE

Nakon što smo predstavili ključne točke *Instrumentum Laboris* s obzirom na ulogu svećenika u odnosu na obiteljsku

¹⁵ Usp. *Instrumentum Laboris*, br. 93.

¹⁶ Usp. *Instrumentum Laboris*, br. 128.

¹⁷ Usp. *Instrumentum Laboris*, br. 129.

problematiku, možemo reći kako je očito da postoji nekoliko vrlo važnih točaka na koje se spomenuti dokument na poseban način odnosi. Dakle, problematiku možemo svrstati okvirno na sljedeći način: potreba bolje pripreme za homilije; nedovoljno poznavanje crkvenih dokumenata; nedovoljno poznavanje problematike seksualnosti, reguliranje plodnosti i prokreacije te neslaganje s učenjem Crkve; skandali u Crkvi (pedofilija, neprikladni moralni život, bogatstvo); nepoštovanje crkvenih propisa s obzirom na podjelu sakramenata rastavljenima i ponovno civilno vjenčanima.

U ovom ćemo poglavlju produbiti pogled na ova pitanja, a što bi, vjerujemo, moglo poboljšati pastoralno djelovanje i ulogu svećenika s obzirom na problematiku kojom se u ovom radu bavimo.

2.1. Pripremanje kvalitetnih nedjeljnih i blagdanskih homilija

Instrumentum Laboris, kako smo mogli vidjeti, pozivajući se na nedavne riječi pape Franje o homiliji izrečene u Apostolskoj pobudnici *Evangelii Gaudium*, inzistira na kvalitetnim homilijama jer su upravo homilije izvrsni instrument za prenošenje i tumačenje vjernicima Svetog pisma bilo s ekleziološke bilo s egzistencijalne strane. Budući da se *Instrumentum Laboris* poziva na misli pape Franje o homiliji, ovdje ćemo ukratko prikazati koja rješenja papa predlaže kako bi homilija bila kvalitetna i plodonosna.

Papa Franjo smatra kako onaj tko propovijeda mora, s jedne strane, poznavati svoju zajednicu kojoj govori, te, s druge strane, treba govoriti kratko te ne dopustiti da homilija izgleda kao predavanje.¹⁸ Cilj propovijedi nije da se dugo zadrži pozornost vjernika jer onda propovjednikova riječ postaje samom sebi svrhom te se gubi iz vida bilo mjesto u kojem se homilija izgovara bilo slavlje vjere. Stoga, u liturgijskom slavlju do izražaja treba doći Gospodin, a ne službenik.¹⁹

---

¹⁸ Andrea Grillo smatra kako: "Stoga, pripremati se ne znači preoblikovati propovijed u predavanje, u priopćenje ili u programirani govor. Pripremati se znači upravo suprotno: otkloniti opasnost od iskliznuća u druge vrste govora koji su lakši, jer su odveć "zajednički" i odveć "predvidljivi"." A. Grillo, *Homilija i teologija propovijedanja. Neka zapažanja s nekoliko praktičnih savjeta*, u: *Služba Božja*, 46 (2006.) 4, str. 421.

¹⁹ Usp. Papa Franjo, *Evangelii Gaudium – Radost Evanđelja*, br. 138.

Kako bi svećenik odgovorio na potrebe i zahtjeve vjernika da još bolje upoznaju Sveto pismo, smatramo da je upravo homilija izvrstan način. U njoj se tumače otajstva Svetoga pisma, te se ta otajstva izlažu i povezuju uz svakidašnji vjernički život. Tako Sveto pismo vjernicima postaje vodilja za ovozemaljsko proputovanje te u njemu imaju sigurnost da su na pravom putu vjere.²⁰ Kako bi ovoj zadaći svećenik doista uspješno i odgovorio, potrebno je da homilija bude pomno pripremljena. Istina je, nažalost, da se jedan broj svećenika za svoju nedjeljnu homiliju priprema ili kopirajući propovijedi iz neke knjige propovijedi pa i onih iz 60-ih ili 70-ih godina ili u novije vrijeme skidajući s interneta već napisane i gotove propovijedi koje onda na nedjeljnom misnom slavlju jedva ispravno i bez pogreške pročitaju. Naravno da onda homilija ne može donijeti onaj plod koji bi po svojoj naravi trebala niti može prenijeti poruku svetopisamskih čitanja. Stanislav Šota u svom članku u kojem analizira anketu provedenu 2003. god. u Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji kaže: "Propovijedi današnjih svećenika, bilo nedjeljne, posebice prigodne (za ukop, krštenje, vjenčanje, bolesničko pomazanje i druge prigode), od dijela vjernika sve se češće kritiziraju i ističu kao nezadovoljavajuće. Ističu da su homilije bez srca izgovorene i naviještene, slabo pripremljene, napisane i pročitane, tuđe i osobno neproživljene. Da su kritike dijelom objektivne dokazuje provedena anketa dr. Grge Grbešića iz 2003. godine. Vjernici smatraju samo 31,29% propovijedi sadržajnim i poučnim, 47,68% istinitim i realnim, 35,76% poticajnim za vjeru i osjećaje, 47,68% homilija tumačenjem Božje riječi povezanim s konkretnim životom, te svega 55,13% propovijedi pripremljenim."²¹

Svjestan problema vezanih uz homiliju, papa Franjo u svojoj apostolskoj pobudnici *Evangelii Gaudium* u više brojeva govori o tome kakva bi ispravna priprema za homiliju trebala biti. Papa ističe sljedeće elemente:

²⁰ Drugi vatikanski sabor u *Dekretu o službi i životu prezbitera* kaže: "A da bi svećeničko propovijedanje – koje je u današnjim prilikama nerijetko vrlo teško – primjerenije pokretalo srce slušatelja, ono ne smije izlagati Božju riječ samo općenito i apstraktno, već mora primjenjivati vječnu istinu evanđelja na konkretne životne okolnosti." Drugi vatikanski sabor, *Presbyterorum ordinis, Dekret o službi i životu prezbitera*, u: *Dokumenti*, Zagreb, 72008., br. 4.

²¹ S. Šota, *Poteškoće i mogućnosti navještaja Božje riječi u prigodnim propovijedima*, u: *Diakovensia*, XVIII (2003.) 3, str. 570.

- Svaki tjedan potrebno je odvojiti dovoljno vremena za pripremu homilije te po potrebi i druge aktivnosti smanjiti, a sve sa svrhom kako bi se imalo dovoljno vremena za pripremu.²²

- Temelj svake propovijedi jest biblijski tekst jer smo mi ponizni službenici, a ne gospodari Riječi.²³

- Potrebno je biti siguran da ispravno shvaćamo riječi koje čitamo jer tekst koji čitamo star je dvije ili tri tisuće godina pa je jezik koji je tada upotrebljavan drugačiji od onoga kojim mi danas govorimo. Nije cilj shvatiti svaku riječ detaljno, nego je potrebno otkriti glavnu poruku teksta.²⁴

- Papa Franjo kaže kako je potrebno da propovjednik svakodnevno sebe preispituje raste li u njemu ljubav prema Riječi koju propovijeda.²⁵

- Od propovjednika se ne traži da bude bezgrešan, ali mora stalno biti u produbljanju i rastu na putu evanđelja.²⁶

- Potrebno je da se riječ Božja čita za vrijeme molitve kako bi nas mogla prosvjetliti i obnoviti.²⁷

- Propovjednik uvijek mora poći od pitanja: što meni govori ovaj tekst? Što želiš, Gospodine, promijeniti u mom životu? Što me uznemiruje u ovom tekstu? Zašto me ovaj tekst ne interesira? Jedna od najčešćih napasti jest da se propovjednik zatvori u sebe i da počne misliti o tome što tekst govori drugima, kako ga ne bi morao primijeniti na svoj život.²⁸

- Propovjednik mora slušati narod koji mu je povjeren kako bi mogao otkriti što vjernici imaju potrebu čuti.²⁹ Treba tražiti

---

²² Usp. Papa Franjo, *Evangeliū Gaudium – Radost Evanđelja*, br. 145.

²³ Usp. Papa Franjo, *Evangeliū Gaudium – Radost Evanđelja*, br. 146.

²⁴ Usp. Papa Franjo, *Evangeliū Gaudium – Radost Evanđelja*, br. 147.

²⁵ Usp. Papa Franjo, *Evangeliū Gaudium – Radost Evanđelja*, br. 149-150.

²⁶ Usp. Papa Franjo, *Evangeliū Gaudium – Radost Evanđelja*, br. 151.

²⁷ Usp. Papa Franjo, *Evangeliū Gaudium – Radost Evanđelja*, br. 152.

²⁸ Usp. Papa Franjo, *Evangeliū Gaudium – Radost Evanđelja*, br. 153.

²⁹ Teolog Karl Rahner smatra kako Sveto pismo sadržava različite oblike i kontekste u kojima je pisano te je pisano kako bi bilo razumljivo ljudima ondašnjeg vremena. Propovijed treba biti prilagođena vremenu u kojem se ona i izriče. Propovijed prevodi jezik Svetoga pisma i tradicije na jezik koji je razumljiv ljudima današnjeg doba. Ovo zapravo znači prenijeti poruku iz jednoga doba u neko sasvim drugo. Kako bi u tome zadatku i uspio, Rahner smatra kako propovjednik treba slušati vlastitu propovijed ušima zajednice te će tek tako najbolje moći prevesti propovijed ljudima svojega vremena. Usp. K. Rahner, *Demythologization and the Sermon*, u: K. Rahner (ur.), *The Renewal of Preaching*, New York, 1968., str. 20-39.

ono što Gospodin ima poručiti ljudima i njihovim konkretnim životnim situacijama.³⁰

- Propovjednik ne treba odgovarati na pitanja koja nitko ne postavlja.³¹

- Papa Franjo podsjeća na neke praktične instrumente koji mogu pomoći i obogatiti propovijed: naučiti upotrebljavati slike; govoriti jednostavnim i jasnim jezikom; propovijed mora imati tematsko jedinstvo, jasan redoslijed i biti povezana; upotrebljavati pozitivni jezik, a ne se zaustavljati na tužaljka, kritiziranju. Ako je propovijed pozitivna, onda pruža nadu, okreće prema budućnosti i ne dopušta da vjernici budu zarobljenici negativnosti.³²

2.2. *Bolje poznavanje crkvenih dokumenata i iznošenje službenog učenja Crkve*

Kada je riječ o boljem poznavanju crkvenih dokumenata s obzirom na obiteljsku problematiku, pristigli su odgovori istaknuli kako vjernici smatraju da bi svećenici trebali bolje poznavati dokumente Crkve kako bi, s jedne strane, bili dorasli samoj problematici te, s druge, kako bi se mogli suočiti s ovom problematikom. Osim toga, iz pristiglih odgovora proizlazi kako postoje svećenici koji imaju svoja osobna viđenja i tumačenja moralne problematike što umnogome zbunjuje povjerene im vjernike.

Govoreći o potrebi boljeg i temeljitijeg poznavanja učenja i dokumenata Crkve, možemo poći od 1935. god. i enciklike pape Pija XI. *Ad Chatholici sacerdotii* u kojoj kaže kako je nužno da svećenik, iako okupiran mnogobrojnim dužnostima u svojoj

³⁰ Usp. Papa Franjo, *Evangelii Gaudium – Radost Evanđelja*, br. 154. Papa emeritus Benedikt XVI. u svojoj post-sinodalnoj pobudnici *Sacramentum caritatis* piše: “Valja izbjegavati općenite i apstraktne homilije. Osobito molim službenike da u svojim homilijama naviještenu Božju riječ nastoje dovesti u uski odnos sa sakramentalnim življenjem i sa životom zajednice, kako bi na taj način Božja riječ istinski postala podrškom i životom Crkve.” Benedikt XVI., *Sacramentum caritatis*, Zagreb, 2007., br. 46. U post-sinodalnoj pobudnici *Verbum Domini* papa Benedikt XVI. o homiliji kaže sljedeće: “Potrebno je izbjegavati uopćene i apstraktne propovijedi, koje sakrivaju jednostavnost riječi Božje, kao i beskorisna udaljavanja od teme, koja se izlažu opasnosti da privuku pozornost na propovjednika umjesto na srce evanđeoske poruke.” Benedikt XVI., *Verbum Domini*, Zagreb, 2011, br. 59.

³¹ Usp. Papa Franjo, *Evangelii Gaudium – Radost Evanđelja*, br. 155.

³² Usp. Papa Franjo, *Evangelii Gaudium – Radost Evanđelja*, br. 157-159.

službi, nastavi ozbiljan i duboki studij teoloških disciplina koji će mu pomagati u njegovoj zadaći propovijedanja i vođenja povjerenih mu duša.³³

Papa Ivan Pavao II., 1992. god. u svojoj apostolskoj pobudnici *Pastores dabo vobis*, također, govori o trajnom obrazovanju svećenika te kaže kako je to zapravo prirodni kontinuitet i apsolutno nuždan proces strukturiranje svećeničke osobnosti, a koja je započela u bogosloviji ili religioznoj kući s formacijskim hodom prema ređenju. Trajno obrazovanje nije jednostavno ponavljanje već naučenoga, nego sadržajno i metodološki novi pristup, ali da se ne gubi iz vida kontinuitet s prethodno naučenim.³⁴

318

Nadovezujući se na govor o potrebi trajnog obrazovanja svećenika, kako bi mogli odgovoriti na suvremene izazove i potrebe današnjih vjernika, treba reći kako određeni prigovori idu, kao što smo vidjeli, u pravcu svojevoljnog tumačenja određenog učenja Crkve, a što zbunjuje vjernike o određenim moralnim pitanjima. Kada je riječ o iznošenju službenog nauka Crkve od zaređenih službenika, onda je stajalište Katoličke Crkve i više nego jasno. Nije dopušteno da svećenik u ime demokracije ili bilo kojeg drugog razloga iznosi pogrešno učenje, a koje nije u skladu s Učiteljstvom Crkve. Svećenik svoje poslanje dobiva od Crkve i vrši ga u ime Crkve te uvijek treba ostati u punom crkvenom zajedništvu. Marin Srakić kaže kako svećenik kao župnik, ne smije iznositi svoju nauku, pogotovo krivo učenje koje je drugačije od onoga što naučavaju papa i biskupi. Ako tako čini, svećenik zapravo zloupotrebljava službu koju su mu upravo oni i povjerali.³⁵

Očito je, dakle, da svećenik koji svoje poslanje prima od Crkve po svojoj savjesti ima dužnost poznavati učenje Crkve, a koje

---

³³ Usp. Pio XI., *Ad Catholici sacerdoti*, u: *Acta Apostolicae Sedis*, XXVIII (1936.) 1, str. 35.

³⁴ Ioannes Paulus II., *Adhoratio Apostolica Postsynodalis Pastores dabo vobis*, u: *Acta Apostolicae Sedis*, LXXXIV (1992.), br. 71, str. 782 - 783.

³⁵ Usp. M. Srakić, *Prezbiter – navjestitelj evanđelja u demokratskom društvu*, u: *Diacovensia*, X (2002.) 1, str. 98. Srakić nadalje piše: "Tko u ime demokracije želi propovijedati svoje ideje, tko želi podgrijavati kontestaciju, mora si izabrati drugu propovjedaonicu, može izaći na trgove ili držati mitinge, ali se ne smije služiti liturgijom, svetim ambonom da izrazi svoje neslaganje, često površno i demagoško, s onim što naučavaju zakoniti pastiri. Bila bi to velika nepravda, a potom i grijeh protiv zajedništva. Na žalost, u ime krivo shvaćene demokracije u Crkvi, ima pojedinaca koji neprestano iznose vlastite ideje, često mimo Crkve pa i protiv Crkve". M. Srakić, *Prezbiter – navjestitelj evanđelja u demokratskom društvu*, str. 98.

se iznosi u dokumentima Crkve, u naučavanju pape, biskupa, provjerenih i dobrih teologa, te treba to učenje i iznositi. Zato je neraskidivo povezano dobro poznavanje dokumenata, a koje, istina, često nedostaje svećenicima jer nakon završetka studija permanentno obrazovanje ne shvaćaju kao prigodu za osobni, duhovni i teološki rast i produbljivanje svoga znanja, nego kao teret i obvezu, a istovremeno ni sami ne studiraju ni dokumente Crkve ni teologiju kao takvu, te s vremenom počnu zaostajati i gubiti stečeno znanje, a pod utjecajem medija ili suvremene kulture liberalizma u ime neke više slobode, počnu iznositi svoje učenje ili svoju pogrešnu interpretaciju učenja Crkve te vjernike kojima govore ili s kojima se susreću pogrešno informiraju te ih ili zbunjuju ili zavode svojim pogrešnim idejama. Stoga je potrebno da pastiri Crkve ozbiljno shvate ove prigovore koji su očiti iz *Instrumentum Laboris* te brinu o trajnom obrazovanju svojih svećenika kako bi uvijek bili spremni odgovoriti na izazove ovoga svijeta, ali uvijek u zajedništvu i zastupajući učenje Crkve. Ako pojedini svećenik nije spreman odgovoriti ovim zahtjevima: "Mora imati hrabrosti, dosljednosti i u njihov ruke vratiti primljeni mandat, i eventualno, tražiti 'mandat od drugog gazde'."³⁶ Svećenici, iako zauzeti pastoralnim radom, ne smiju prestati studirati teologiju jer samo tako mogu u potpunosti izvršiti ono što Crkva od njih očekuje.

2.3. Nužnost pripreme svećenika za pastoral obitelji u posebnim prilikama – mješovite ženidbe

Nadalje, papa Ivan Pavao II. u svojoj pobudnici, a koju smo već spominjali, *Familiaris consortio*, pitanje mješovitih ženidba stavlja pod poglavlje *Obiteljski pastoral u teškim slučajevima*, dok Katekizam Katoličke Crkve o mješovitim ženidbama kaže sljedeće: "Različita vjeroispovijest supružnika ne predstavlja nesavladivu zapreku za ženidbu, ukoliko im uspije povezati što je svako od njih primilo u vlastitoj zajednici, i jedno od drugoga naučiti na koji način svako od njih živi svoju vjernost Kristu. Ali ipak ne treba omalovažiti teškoće mješovitih ženidbi. One proizlaze iz činjenice da podjela među kršćanima još nije prevladana. Supruzi se izlažu opasnosti da drama kršćanske nesloge odjekne i unutar njihova doma. Različitost vjere može

³⁶ M. Srakić, *Prezbiter – navjestitelj evanđelja u demokratskom društvu*, str. 98.

te teškoće samo povećati. Vjerska razmimoilaženja, drugačije poimanje ženidbe i drugačije religijsko mišljenje i osjećaj mogu biti izvorom bračnih napetosti, osobito glede odgoja djece. Tada se može javiti i napast: vjerska ravnodušnost.”³⁷

Kada je riječ o ženidbi u kojoj je jedna strane nekrštena, onda poteškoće mogu biti i veće. Iako Crkva, istina, odvraća vjernike da pristupaju takvim ženidbama te je to ujedno i zapreka za koju je potrebno dobiti oprostjenje, ipak, oni koji se odluče na takav korak, Crkva ih prihvaća i prati na njihovu putu.

Očito je da Crkva s posebnom pažnjom gleda i na mješovite ženidbe i na ženidbe u kojoj je jedna strana druge vjere, te traži od svećenika da im tako i pristupe. *Instrumentum Laboris* upozorava na potrebu da se svećenici temeljitije obrazuju s obzirom na pitanje mješovitih brakova. Ovo bismo mogli shvatiti samo kao upozorenje, ali ono što je sigurno jest da je Crkva već i prije tog upozorenja iznimno pažljivo gledala i pristupala ovoj problematici. Svećenici već pri samoj pripravi za mješovite brakove pozvani su da mladencima posvete posebnu brigu te da im se ukaže na sve moguće poteškoće budućeg braka, da se nekatolička strana upozna s obvezama katoličke strane, o dužnosti katoličke strane o ostajanju u vlastitoj vjeri te o vjerskom odgoju djece.

Potrebno je istaknuti i svećenicima posvijestiti da trebaju, pogotovo u okružjima gdje živi vjerski raznoliko stanovništvo, bilo kroz tribine, predavanja ili vjeronauk za mlade, ozbiljno pristupiti ovoj problematici i o njoj govori. Treba jasno reći koja je obveza katoličke strane, a koja se odlučila vjenčati s osobom druge kršćanske vjeroispovijesti ili druge vjere. Bilo bi dobro mladima omogućiti da kroz susrete s parovima koji su tako vjenčani izblize upoznaju što nosi takav život i na što trebaju biti spremni. Svakako, dobro je što je *Instrumentum Laboris* posvijestio važnost svećenika u cijelom procesu bilo daljnje pripreve, bilo bliže ili neposredne pripreve za mješovite ženidbe, ali potrebno je da svećenik prati takve obitelji s posebnom ljubavlju, češćim posjetima i razgovorima. Na taj način može osnažiti supružnike te, ako je potrebno, i posvijestiti im dužnosti koje su na sebe preuzeli prilikom samog sklapanja ženidbe, a kada te obveze budu dovedene u pitanje. Bilo bi poželjno i da

---

³⁷ *Katekizam Katoličke crkve*, Hrvatska biskupska konferencija, Zagreb, 1994., str. 421.

svećenici imaju posebne knjige u koje će zapisati sve mješovite ženidbe na području svoje župe kako bi ih mogli redovito posjećivati i pratiti te tako ohrabrivati na započetom putu.

2.4. *Pedofilija i skandali u Crkvi*

Prema psihologu B. Vidoviću problem pedofilije puno je više izražen u obiteljima i kod drugih vjerskih zajednica, nego što je to u Katoličkoj Crkvi. Budući da se ova činjenica često zanemaruje to nam pokazuje kako: "Tema pedofilije nije motivirana brigom za žrtve, nego nastojanjem da se napadne Crkva u onoj točki koju ona smatra temeljnom za ostvarivanje svoje zadaće."³⁸ Nadalje, autor *Uvodnika* pod naslovom *Pedofilija i Crkva*, ističe kako: "S druge strane, način prezentiranja tog problema ne bi trebao biti izgovor za njegovo nepriznavanje kao i nepriznavanje vlastite odgovornosti za njegovo postojanje unutar Crkve, to više što svećenik prolazi nemalu formaciju i što je riječ o službi koja se poziva na vrlo visoka moralna načela. To što je problem pedofilije prisutan puno više izvan Crkve nije isprika da se ne čini ništa u pogledu prevencije i izbjegavanja mogućih većih zala."³⁹

Kada je riječ o pedofilskim skandalima koji potresaju Katoličku Crkvu,⁴⁰ treba reći kako su i papa Benedikt XVI. te aktualni papa Franjo poduzeli odlučne korake u suzbijanju i iskorjenjivanju svakog oblika seksualnog zlostavljanja u Crkvi i od njezinih službenika. U vrijeme kada su skandali bili na vrhuncu, papa Benedikt XVI.⁴¹ posjetio je Veliku Britaniju i zatražio od biskupa

³⁸ B. Vidović, *Pedofilija i Crkva – Uvodnik*, u: *Crkva u svijetu*, 45 (2010.) 2, str. 139.

³⁹ B. Vidović, *Pedofilija i Crkva – Uvodnik*, str. 139-140.

⁴⁰ Više o ovoj problematici na hrvatskom jeziku može se vidjeti sljedeći članak: I. Stengl, *Seksualno zlostavljanje maloljetnika. Mogući profil pedofiliji sklone osobnosti klerika*, u: *Bogoslovska smotra*, 82 (2012.) 2, str. 339 - 367.

⁴¹ Papa emeritus Benedikt XVI. u pismu sjemeništarcima u listopadu 2010. god., između ostaloga, o spolnosti i zlostavljanjima, jasno kaže: "U taj kontekst ulazi i integracija spolnosti u cjelovitost osobe. Spolnost je Stvoriteljev dar, ali i zadaća vezana uz vlastiti ljudski razvoj. Ukoliko nije integrirana u osobu, spolnost postaje istodobno i prosta i destruktivna. Danas to vidimo na brojnim primjerima u društvu u kojem živimo. U najnovije vrijeme s velikom smo žalošću morali ustanoviti da su seksualnim zlostavljanjem djece i mladih svećenici dali iskrivljenu sliku o svećeništvu. Umjesto da ljude vode do zrele ljudskosti i budu im primjer, svojim su zlostavljanjem prouzročili uništenja zbog kojih osjećamo duboku bol i žalost. Zbog svega toga, kod mnogih osoba, a možda i kod vas samih, mogu se javiti pitanja poput je li dobro postati svećenik, ima li život u celibatu smisla. No, zlostavljanje, koje snažno osuđujemo, ne može obezvrijediti svećeničko poslanje, koje i dalje ostaje snažno i čisto. Hvala Bogu, svi mi poznajemo

odlučni stav i borbu protiv bilo kakvoga seksualnog zlostavljanja maloljetnika od klera te je potaknuo i na suradnju sa svim institucijama. Također, treba istaknuti kako postoji i službena internetska vatikanska stranica naslovljena na talijanskom *Abuso sui minori. La risposta della Chiesa*, a koja donosi dokumente i vatikanske odredbe, te događaje o ovoj problematici.

Papa Franjo nastavio je put svoga prethodnika u borbi protiv pedofilije i njezina odlučnog i beskompromisnog iskorjenjivanja iz Crkve. Tako se nedavno, dana 7. srpnja 2014. god., sastao i slavio svetu misu u Domu sv. Marte na kojoj je prisustvovalo i šestero odraslih ljudi, a koji su bili zlostavljani, u pratnji svojih obitelji. Papa Franjo tom je prigodom iskreno zatražio oprostjenje od žrtava za pretrpljena zlostavljanja, oprostjenje od njihovih obitelji, te rekao kako neće trpjeti ničije zlostavljanje bez obzira na kojem se položaju netko u Crkvi nalazio.⁴² Osim toga, papa je istaknuo kako će se bdjeti nad pripravom svećeničkih kandidata.⁴³ Iznimno je važno čuti dobronamjerne kritike iz

---

osvjedočene, vjerom prožete i izgrađene svećenike, koji svjedoče vidljivo da se takvim životom, upravo u celibatu, može postići istinska, puna i zrela ljudskost. To što se događalo treba nas učiniti još budnijima i opreznijima, upravo zato da tijekom pripreve za svećeničko zvanje pomno preispitujemo sami sebe, i to pred Bogom, je li to Božja volja za mene. Zadaća je duhovnika, ispovjednika i vaših pretpostavljenih da vas prate i pomažu vam na tom putu prosuđivanja. U vašem životu od iznimne je važnosti vježbati se u temeljnim ljudskim krepostima, pogleda upravljena prema Bogu koji se objavio u Kristu i puštati da vas on uvijek iznova pročišćava.” Benedictus XVI., *Ad Sacrorum Alumnos Sacerdotali exeunte Anno*, u: *Acta Apostolicae Sedis*, CII (2010.) 11, str. 797-798.

⁴² Usp. *Santa messa nella cappella della Domus Sanctae Marthae cin alcune vittime di abusi sessuali da parte di esponenti del clero – Omelia del santo padre Francesco, Lunedì, 7 luglio, 2014* http://w2.vatican.va/content/francesco/it/cotidie/2014/documents/papa-francesco-cotidie_20140707_vittime-abusi.html

⁴³ B. Vidović o odgoju svećeničkih kandidata piše slijedeće: “Svakako, ono na što bi trebalo obratiti veću pozornost, jest pitanje spolnosti i emotivne zrelosti onih koji se opredjeljuju za svećenički poziv. Potiskivanje i zanemarivanje ovog pitanja može omogućiti pojavu različitih devijacija, gdje se spolnost pomiče od uznemirujućih prema neutralnim objektima, kao što su premještanje zanimanja od odraslih prema djeci, prema anđelima, malom Isusu, itd., koji tada postaju prepuni afektivnog naboja i prijete normalnom funkcioniranju osobe (Andreoli, *Preti*, Edizioni Piemme, Milano, 2009.). Nažalost, Crkva je pitanje spolnosti i područje emocija dugo vremena prepuštala “milosti Božjoj”, nadajući se da će ona biti dovoljna pokriti naravne nedostatke kod onih koji su se opredijelili za svećeništvo, odnosno za celibat. Područje ljudske spolnosti bilo je, a dobrim dijelom to je i danas, tema o kojoj se radije šutjelo negoli otvoreno razgovaralo (Cencini, *Verginità e celibato oggi*, EDB, Bologna, 2005.). Time se i briga za osobu i nastojanje oko izgradnje zdravih međuljudskih odnosa, kao prepoznatljivog znaka kršćana, prešutno premjestila u sferu onoga što će se samo po sebi

Instrumentum Laboris te ne dopustiti da se zlo pedofilije širi u Crkvi. Svaki je svećenik odgovoran da izgrađuje svoju osobnost kroz celibat i razvijajući se kao osoba u cjelini.

Treba, također, reći kako Crkva oduvijek, ali sada na poseban način u osobi pape Franje inzistira na tome da svećenici i časne sestre, paze na svoj stil života. Naime, radost ne dolazi od ovoga svijeta niti posjedovanja, nego od Isusa Krista. Zato papa Franjo u svom govoru svećeničkim kandidatima te novacima, 6. srpnja 2013. god., jasno kaže kako radost ne dolazi od posjedovanja ni najnovijeg mobitela, ni automobila, nego od Krista, od susreta s ljudima. Stoga, nastavlja papa kako ga jako žalosti kada vidi svećenika ili časnu sestru u najnovijem modelu automobila. To se ne može raditi, uskliknuo je papa i nadodao kako ne treba ići biciklom, nego je potrebno imati na pameti uvijek djecu koja umiru od gladi.⁴⁴ Vidimo, dakle, da je Crkva itekako svjesna potrebe da bude skromna i siromašna, jer je Krist takav bio te riječi iz *Instrumentum Laboris* mogu biti samo još jedan poticaj i pokazatelj da je tako potrebno uistinu i živjeti.

2.5. Pristup sakramentima rastavljenih i ponovno oženjenih

Crkva je svjesna da je tradicionalni pojam braka i obitelji u današnjem suvremenom svijetu ozbiljno doveden u pitanje⁴⁵ te da je potrebno pronaći nove i jasne odgovore na pitanja koja joj se na tom području iz dana u dan iznova nameću. Upravo to je jedan od razloga zašto je i poslan upitnik po čitavom svijetu, a iz čijih je odgovora i nastao *Instrumentum laboris* za predstojeću sinodu biskupa. Kada je riječ o pristupu sakramentima onima koji su rastavljeni te ponovno građanski ili civilno vjenčani,⁴⁶ onda treba biti jasan i reći da je problematika dosta složena i da

---

riješiti, dok se sva snaga ulagala u očuvanje unutarnje organizacije.” B. Vidović, *Pedofilija i Crkva – Uvodnik*, str. 141-142.

⁴⁴ Usp. Franciscus, *Ad sacerdotii candidatos, novitios et novitias iuvenesque in via vocationis occasione Anni Fidei*, u: *Acta Apostolicae Sedis*, CV (2013.) 8, str. 669.

⁴⁵ O braku i obitelji kao objektu i subjektu pastoralnoga djelovanja te kao o osnovnoj društvenoj dimenziji može se više vidjeti u: J. Čorić, *Obitelj subjekt i objekt pastorala*, u: *Bogoslovska smotra*, 71 (2005.) 1, str. 211 - 228.

⁴⁶ O ovoj problematici može se vidjeti i sljedeće članke: A. Valković, *Problematica neuspjelih ženidbi – Razvedeni i civilno vjenčani*, u: *Bogoslovska smotra*, 49 (1979.) 1 - 2, str. 113 - 141; M. Vrgoč, *Dijeljenje sakramenata crkveno vjenčanima, civilno rastavljenim i civilno opet vjenčanim kršćanima*, u: *Nova et vetera*, 39-40 (1990.) 1 - 2, str. 11 - 29.

joj je potrebno pristupiti s iznimnim pastoralnim oprezom, ali, također, potrebno je i sačuvati učenje i stav Crkve. Pastoralni teolog Stipe Nimac u jednom svom članku, analizirajući i govoreći o pastoralnom djelovanju u neredovitim situacijama prema *Familiaris consortio* kaže: "Posvuda, u svim kršćanskim zajednicama prisutni su razvedeni i ponovno oženjeni, a u zadnje vrijeme se o tome manje govorilo i zbog toga jer se često događa da se pristupanjem novoj bračnoj zajednici automatski napušta i vjerska praksa. Ove se kategorije vjernike ne mogu promatrati na jedinstven način, jer je svaki slučaj zaseban. Neophodno je razlikovati one koji su se trudili da spase svoj brak i koji su posve nepravedno napušteni od svoga bračnog druga i one koji su svojom krivnjom razorili stvarno i pravno valjanu ženidbu. Ima i onih koji su sklopili drugu vezu radi odgoja svoje djece kao i onih koji često, prema njihovoj savjesti, imaju subjektivnu sigurnost da njihova prethodna ženidba, a koja je nepopravljivo razorena, nikada zapravo nije ni bila valjano sklopljena."⁴⁷

Familiaris consortio onima koji su rastavljeni i ponovno civilno-građanski vjenčani, kaže da ih se ne smije ostaviti i isključiti iz života Crkve, nego naprotiv potiče ih se da slušaju riječ Božju, da prisustvuju misnoj žrtvi, da ustraju u molitvi, da dadu svoj prilog djelima ljubavi i pothvatima zajednice za pravednost, da odgajaju svoju djecu u kršćanskoj vjeri, da gaje duh pokore i to pokažu svojim djelima, konačno da svednevice mole milost Božju. Neka Crkva moli za njih, neka ih hrabri i prema njima se pokazuje kao milosrdna majka i tako ih sačuva u vjeri i nadi.⁴⁸

Imajući u vidu da je ovim vjernicima, pogotovo onima koji su se ne svojom krivnjom našli u teškoj životnoj situaciji da su bili ostavljeni od svog supružnika, iznimno teško jer im je zapriječeno da pristupe sakramentima Crkve, da budu kumovi kod krštenja i potvrde, Crkva ih treba i u toj životnoj situaciji pratiti i podupirati. Ovdje treba jasno reći kako nije dopušteno niti jednom svećeniku samovoljno kršiti zakone Crkve i na svoju ruku dopuštati ili kumovanje ili pristup sakramentima, nego je potrebno da svaki svećenik u ovim situacijama pristupi iznimno oprezno kako ne bi povrijedilo osobu s kojom razgovara

---

⁴⁷ S. Nimac, *Pastoralno djelovanje u neredovitim situacijama prema "Familiaris consortio"* (br. 79-84), u: *Bogoslovska smotra*, 69 (1999.) 2-3, str. 412.

⁴⁸ Usp. Ivan Pavao II., *Familiaris consortio – Obiteljska zajednica*, Dokumenti 64, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1997., br. 84.

te treba argumentirano i blago obrazložiti razloge zbog kojih dotična osoba nije u mogućnosti ili biti kum kod krštenja ili potvrde ili pristupiti sakramentima, poput ispovijedi ili svete pričesti u euharistijskom slavlju. Osim toga, treba ih potaknuti da pokušaju, ako je moguće, riješiti svoje crkveno-pravno nesređeno stanje, ali nikako na svoju ruku dopuštati ono što u tom trenutku nije dopušteno.

Na koncu, potrebno je i osposobiti pastoralne djelatnike kako bi se mogli nositi s ovakvim situacijama koje nikako nisu ni lagane ni ugodne ni za jednu stranu. Treba bolje osmisliti predbračne tečajeve kako bi se buduće mladence na vrijeme upozorilo i potaknulo na dublje promišljanje bilo o ulasku u brak bilo o posljedicama zbog eventualne rastave i nove civilne ženidbe.⁴⁹ Naš pastoralni teolog S. Nimac još je 1999. godine rekao kako problematika pastoralnog djelovanja u tzv. neredovitim situacijama nije nimalo jednostavna te je potrebno prodrijeti u njezinu složenost te u svakom pojedinačnom slučaju pronalaziti adekvatna rješenja. Nadalje, na crkvenoj je zajednici, teolozima, pastoralnim djelatnicima da što bolje osvijetle ovo područje tražeći konstruktivna pastoralna rješenja te ovoj problematici treba ozbiljno pristupiti na svim razinama: obitelji, župnim zajednicama, dekanatu, biskupiji, nacionalnim razinama te se uvijek treba voditi službenim učenjem Crkve. U Hrvatskoj se tek naziru počeci takvoga pastoralnog promišljanja i djelovanja, a potrebe su i više nego očite, zaključuje svoje zapažanje Nimac.⁵⁰

2.6. *Obnovljeni govor i formacija svećenika o moralnim pitanjima*

Mnogo je suvremenih izazova, pogotovo u pluralnom društvu u kojem živimo, a na koje je potrebno da ponajprije moralni teolozi daju jasne i obrazložene odgovore. Međutim, kako primjećuje teolog S. Baloban, moralni teolozi danas više detektiraju pojedine probleme, nego što nude jasna rješenja te se teološke rasprave ne uspijevaju uspješno inkorporirati u današnji suvremeni način života vjernika. Osim toga, i

⁴⁹ O predbračnom pastoralu može se više vidjeti u: J. Šimonović – K. Čačić, *Priježenidbeni pastoral – bliža priprava u mjesnoj crkvi*, u: *Obnovljeni život*, 63 (2008.) 4, str. 457 - 481.

⁵⁰ Usp. S. Nimac, *Pastoralno djelovanje u neredovitim situacijama prema "Familiaris consortio"* (br. 79 - 84), str. 421.

pastoralni djelatnici, svećenici, osjećaju da je suvremeni moralni govor "iznad glava" prosječnih vjernika te taj govor najčešće i ne razumiju te, nastavlja isti teolog: "Hrvatska društvena javnost preko medija sve više potencira veoma osjetljiva moralno-etička pitanja, poput umjetne oplodnje, spolnoga odgoja, pobačaja, homoseksualnosti, pedofilije, stvarajući o tim i sličnim pitanjima takav moralno-etički pristup koji se razlikuje ne samo od službenog crkvenog učenja nego i od tradicionalnoga načina života hrvatskoga naroda. [...] Uvažavajući specifično hrvatsku situaciju smatram da crkveni predstavnici općenito i teolozi posebno moraju težiti jasnoći stavova, ovdje mislim na moralne stavove crkvenog učiteljstva. [...] Četrdeset godina nakon Koncila, u vrijeme velikih i brzih promjena u načinu života na moralnom području koncilska poruka o stalnom traženju prikladnijeg načina je aktualnija nego ikada."⁵¹

Teolog Baloban primjećuje kako su dva šira područja života na kojima se u posljednje vrijeme pojavljuje sve više moralno-etičkih izazova. To su, s jedne strane, područje *braka, obitelji, uopće spolnoga života i bioetike* kojim se bavi moralna teologija, te, s druge, *socijalno područje* kojim se posebno bavi socijalni nauk Crkve odnosno socijalna etika.⁵²

Papa Ivan Pavao II., u enciklici *Veritatis splendor* (6. kolovoza 1993.), kaže kako je danas nužno promišljati o moralnom učenju Crkve kako bi se ponovno osvijetlile temeljne istine katoličkoga učenja, a koje se u suvremenom svijetu sve više i više dovode u pitanje.⁵³ Papa nadalje ističe kako su moralni teolozi oni koji su odgovorni u sjemeništima i na fakultetima za ispravno učenje i obrazovanje budućih pastira o svim normama koje Crkva s autoritetom naučava.⁵⁴ Iako se papa u ovoj enciklici obraća izričito biskupima, ipak, možemo zaključiti kako se ove riječi mogu, na neki način, primijeniti i na svećenike koji su, također, izravno uključeni u pastoralni rad te je i više nego potrebno da na fakultetima nauče ispravno

---

⁵¹ S. Baloban, *Moralno-etički izazovi četrdeset godina nakon Koncila*, u: *Bogoslovska smotra*, 75 (2005.), br. 3, str. 794 - 795.

⁵² Usp. S. Baloban, *Moralno-etički izazovi četrdeset godina nakon Koncila*, str. 801.

⁵³ Usp. Ivan Pavao II., *Veritatis splendor. Sjaj istine. Enciklika o nekim pitanjima moralnog naučavanja Crkve*, Dokumenti 107, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1998., br. 4.

⁵⁴ Usp. Ivan Pavao II., *Veritatis splendor. Sjaj istine. Enciklika o nekim pitanjima moralnog naučavanja Crkve*, br. 110.

moralno učenje Crkve, kako bi ga kasnije mogli i zastupati i jasno izlagati. Istina je, kako tvrdi teolog Baloban, da za Crkvu postaju sve veći i veći izazovi na moralnom području danas jer i suvremeno društvo u kojem djeluje pa i sami vjernici sve teže prihvaćaju kršćansko tradicionalno moralno učenje. Nadalje, govor isključivosti u kojem vrijedi ili-ili u suvremenom društvu smatra se neprihvatljivim te neće donijeti željene rezultate.⁵⁵

Smatramo kako je od iznimne važnosti da svećenici, a na poseban način teolozi i pastoralni djelatnici, budu vrlo dobro poučeni o moralnoj problematici te da usvoje novi rječnik kojim mogu jasno i suvremeno obrazložiti stavove i učenje Crkve o pojedinim moralnim pitanjima i da ih mogu, po potrebi, i braniti. Svećenici nemaju pravo iznositi svoja osobna tumačenja moralnog učenja, a koja odstupaju od službenog učenja Crkve jer time u najmanju ruku zbunjuju vjernike te unose razdor među vjernike. Možemo se vratiti na sami početak naše rasprave i vidjeti kako je ovo povezano s nedostatkom osobnog studija i permanentnog obrazovanja nakon završetka osnovnog studija teologije te, također, s nepoznavanjem dokumenata Crkve. Vrlo je važno da svećenici prihvate ove dobronamjerne kritike i očekivanja iz *Instrumentum Laboris* kako bi mogli odgovoriti na probleme suvremenog čovjeka, a pogotovo na pitanja vezana za moralno učenje Crkve.

ZAKLJUČAK

U ovom smo radu mogli vidjeti kako u *Instrumentum Laboris* postoje određene kritike i očekivanja od vjernika s obzirom na ulogu svećenika u očuvanju i odgoju obitelji te očuvanju tradicionalno-crkvenoga moralnog učenja. Potrebno je reći da je Crkva i sama svjesna postojanja određenih problema te je uputila smjernice u njihovu rješavanju. Tako već *Gaudium et spes* jasno traži bilo od svećenika, bilo od teologa ili vjernika laika da stalno traže prikladniji način kako da kršćansku nauku priopće ljudima svoga vremena.⁵⁶

Studirajući *Instrumentum Laboris* i u njemu sabrane odgovore, kritike i prijedloge, i više je nego potrebno ponovno posvijestiti onima koji su izravno uključeni u pastoralni rad da

⁵⁵ Usp. S. Baloban, *Moralno-etički izazovi četrdeset godina nakon Koncila*, str. 813.

⁵⁶ Drugi vatikanski koncil, *Gaudium et spes. Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu* (7. XII. 1965.), u: *Dokumenti*, Zagreb, 72008., br. 62.

trebaju biti kompetentni, tj. dovoljno dobro pripravljeni za tu zadaću, te da se stalno duhovno i teološki obogaćuju kako bi mogli odgovoriti zahtjevima suvremenih vjernika. Nadalje, nije dopušteno u ime demokracije ili pluralnog mišljenja iznositi svoja kriva učenja ili krive interpretacije službenoga crkvenog učenja. Time se navodi vjernike na krivi put što može donekle dovesti do zbunjenosti samih vjernika u pogledu onoga što Crkva stvarno uči te, na koncu, i do potpuno krivoga praktičnog života.

Ono što iz *Instrumentum Laboris* jasno proizlazi jest da vjernici na svećenika i njegovu ulogu gledaju kao na nešto što je i danas od iznimne važnosti za očuvanje bilo obitelji, bilo obiteljskih vrijednosti, a među kojima su vrlo važne crkvene tradicionalne moralne vrednote. Nadalje, očito je da vjernici imaju određena očekivanja od svojih crkvenih pastira. da budu ljudi Crkve u smislu da zastupaju crkveno tradicionalno moralno učenje; da ga tumače u skladu s crkvenim normama i odredbama; da tako i sami žive. Mnogo je toga što danas ugrožava obitelj kao takvu. Svećenici su pozvani biti oni koji će propovijedanjem riječi Božje, zastupanjem ispravnoga crkvenoga moralnog učenja te svojim moralnim životom štititi obitelj i tradicionalne obiteljske vrijednosti kako bi se i u današnje vrijeme, a koje nikako nije naklonjeno obitelji i obiteljskom životu, očuvala obitelj.

Uvjereni smo da je Treća Izvanredna generalna skupština Biskupske sinode, od 5. do 19. listopada 2014. god., a koja se, kako smo već rekli, odvija pod radnim naslovom *Pastoralni izazovi obitelji u kontekstu evangelizacije* donijela mnoštvo novih poticaja i odgovora na pitanja koja muče suvremenog vjernika s obzirom na samu obitelj. Vjerujemo da će se još jasnije iskristalizirati i uloga pastoralnih djelatnika, a na poseban način svećenika, u zaštiti obitelji, ali i u potrebi jednoga posebnog pastora obitelji. Svećenik je pozvan biti duhovni pastir i pratitelj obitelji i zato treba biti i dovoljno intelektualno pripravljen kroz studij, da sam prati najnovije dokumente Crkve, da studira teološka djela, da moli i da bude doista čovjek Crkve koji će u svako vrijeme obiteljima pružiti i riječ utjehe, ali i riječ istine, a koja sigurno neće uvijek biti dobro prihvaćena, ali prorok-svećenik pozvan je da naviješta Istinu, a ona je za nas Isus Krist i njegova riječ koju Crkva čuva, štiti i prenosi iz naraštaja u naraštaj.

REQUESTS TO PRIESTS FOR PROTECTION
AND PROMOTION OF TRADITIONAL.
Family church-moral values according
to the document *Instrumentum laboris*

Summary

This paper we have divided into two parts. In the first part, entitled “Critique and requirements referred to priests”, we are dedicated to criticism and specific requirements, which are referred to priests and pastoral workers as a whole, resulting from the responses received and the proposals with regard to family issues such as family and the protection of fundamental and religious values with respect to the family and its survival in today’s world collected in *Instrumentum Laboris*. Issues can be broadly classified as follows: a) the need for better preparation of homilies; b) insufficient knowledge of Church documents; c) insufficient knowledge about issues of sexuality, procreation and fertility regulation and disagreement with the teachings of the Church; d) scandals in the Catholic Church (pedophilia, inappropriate moral life, wealth); e) a breach of Church regulations with respect to the division of the sacraments divorced and re-Civil married. The second part is entitled “Analysis of requirements and deepening the themes.” In this section, we deepen our view of the issues arising from the *Instrumentum Laboris*, and which, we believe, could improve pastoral activity and the role of the priest considering the issues with which we deal with in this paper. Finally, the conclusion is that much of what now threatens the family and the priests are called to be those who will preach the word of God, a correct representation of the moral teachings of the Church and their moral life to protect the family as such and traditional family and the Church values, to be in the present time and that is not favorable to the family, family life and the moral teaching of the Church, preserve the values which the Church stands for.

Keywords: *Instrumentum Laboris*; family; priest; moral teaching; tradition.